เรื่อง ศึกชากังราว (ตอนที่ 3/4) พ.ศ. 1921 เมื่อ "มหาธรรมราชา" ออกถวายบังคม ชัยชนะที่อาจยังไม่ใช่บทสุดท้ายศึกชากังราว

รายละเอียด

ศึกชากังราว (ตอนที่ 3/4) พ.ศ. 1921 เมื่อ "มหาธรรมราชา" ออกถวายบังคม ชัยชนะที่อาจยังไม่ใช่บทสุดท้ายศึกชากังราว หลังจากศึกใหญ่ในปี พ.ศ. 1919 ผ่านไปได้เพียงสองปี สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 หรือขุนหลวงพะงั่ว ยังไม่ทรงละความพยายามในการขยายอำนาจขึ้นสู่ดินแดนทางเหนือ ปี พ.ศ. 1921 กองทัพอยุธยาเคลื่อนพลขึ้นสู่เมืองชากังราวอีกครั้ง นับเป็นการยกทัพครั้งที่สาม และเป็นศึกที่แม้พระราชพงศาวดารจะบันทึกไว้เพียงไม่กี่บรรทัด แต่กลับทิ้งคำถามสำคัญให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ถกเถียงกันมาจนถึงปัจจุบัน ครั้งนี้ ผู้บัญชาการฝ่ายเมืองชากังราวถูกเรียกว่า "มหาธรรมราชา" พระนามนี้เองที่กลายเป็นประเด็นสำคัญ เพราะพงศาวดารไม่ได้อธิบายว่ามหาธรรมราชาพระองค์นี้คือใครกันแน่

นักประวัติศาสตร์ส่วนหนึ่งมองว่าอาจเป็นกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วงผู้ครองสุโขทัยโดยตรง ขณะที่อีกความเห็นเสนอว่าอาจเป็นพญาคำแหง เจ้าเมืองชากังราวผู้ยืนหยัดต่อสู้กับอยุธยามาตั้งแต่ศึกครั้งแรกในปี พ.ศ. 1916 และอาจทรงสถาปนาพระองค์ขึ้นใช้พระนาม "มหาธรรมราชา" เพื่อประกาศพระเกียรติยศและความเป็นอิสระของพระองค์เอง อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่มีหลักฐานที่สามารถยืนยันข้อสรุปใดได้อย่างเด็ดขาด พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ บันทึกเหตุการณ์ศึกครั้งนี้ไว้อย่างกระชับว่า เมื่อขุนหลวงพะงั่วทรงยกทัพมาถึง เมืองชากังราวได้ออกต่อสู้เต็มกำลัง แต่เมื่อเห็นว่าไม่อาจต้านทานกองทัพอยุธยาต่อไปได้ มหาธรรมราชาจึง "ออกถวายบังคม" จากนั้นเรื่องราวก็จบลงเพียงเท่านี้ ไม่มีการกล่าวถึงการล้อมเมือง ไม่มีเรื่องโรคระบาด ไม่มีการตัดเส้นทางน้ำ และไม่มีข้อความว่ามีการทำสัญญายอมเป็นเมืองขึ้นอย่างเป็นทางการ

คำว่า "ออกถวายบังคม" จึงกลายเป็นหัวใจของการตีความเหตุการณ์ทั้งหมด หลายคนมักเข้าใจว่าคำนี้หมายถึงการยอมแพ้อย่างสิ้นเชิง แต่เมื่อตรวจสอบการใช้ถ้อยคำในพงศาวดาร จะพบว่านักประวัติศาสตร์บางท่านตั้งข้อสังเกตว่า สำนวนลักษณะเดียวกันปรากฏในเหตุการณ์อื่นด้วย เช่น กรณีเจ้าเมืองลำปางที่ "ออกมาถวายบังคม" หลังการเข้าตีเมืองไม่สำเร็จ ซึ่งดูจะมีความหมายใกล้เคียงกับการออกมาเจรจาหรือยุติศึก มากกว่าจะหมายถึงการยอมจำนนอย่างราบคาบ ด้วยเหตุนี้ การสรุปว่าศึกในปี พ.ศ. 1921 คือวันที่ราชวงศ์พระร่วงสิ้นสุดอำนาจ หรือเป็นวันอวสานเอกราชของสุโขทัย จึงยังเป็นข้อสรุปที่หลักฐานที่มีอยู่ยังไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจน ยิ่งเมื่อมองเหตุการณ์ต่อจากนั้น ความไม่แน่นอนก็ยิ่งเห็นได้ชัด เพราะอีกประมาณสิบปีต่อมา ในปี พ.ศ. 1931 สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 ยังทรงยกทัพขึ้นมาตีเมืองชากังราวเป็นครั้งที่สี่ แม้ครั้งนั้นพระองค์จะประชวรและสวรรคตระหว่างเสด็จยกทัพกลับก็ตาม หากศึกในปี พ.ศ. 1921 เป็นชัยชนะที่เด็ดขาดและทำให้เมืองชากังราวยอมสยบอย่างสมบูรณ์จริง เหตุใดอยุธยาจึงยังต้องยกทัพขึ้นมาทำสงครามกับเมืองแห่งนี้อีกครั้งในเวลาต่อมา

The Office Of Academic Resource Information And Technology

คำถามนี้ยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัด แต่เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้นักประวัติศาสตร์จำนวนไม่น้อยเลือกใช้ความระมัดระวังในการตีความหลักฐาน เมื่อพิจารณาจากเอกสารที่มีอยู่ทั้งหมด ศึกชากังราวในปี พ.ศ. 1921 จึงควรถูกมองว่าเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์สำคัญในชุดสงครามยืดเยื้อระหว่างอยุธยากับเมืองชากังราว มากกว่าจะเป็นบทสรุปสุดท้ายของความขัดแย้ง เพราะเรื่องราวยังไม่จบ...และในตอนต่อไป สงครามครั้งที่สี่จะกลายเป็นศึกสุดท้ายของขุนหลวงพะงั่ว ก่อนที่ประวัติศาสตร์จะพลิกเข้าสู่บทใหม่ของทั้งอยุธยาและดินแดนสุโขทัย

หมายเหตุ

บทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากการประมวลข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากหลายแหล่ง ทั้งพระราชพงศาวดารฉบับต่างๆ และงานวิเคราะห์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยตรวจสอบเทียบเคียงกันเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ใกล้เคียงข้อเท็จจริงตามหลักฐานที่มีอยู่มากที่สุด ทั้งนี้ ประวัติศาสตร์ยุคโบราณหลายจุดยังมีข้อถกเถียงในวงวิชาการที่ไม่มีข้อสรุปตายตัว

แหล่งอ้างอิง

- พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์
- พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. "กำแพงเพชร ไม่ใช่เมืองชากังราว เมืองชากังราวอยู่ที่ไหน." ศิลปวัฒนธรรม (มิถุนายน 2539, เผยแพร่ออนไลน์ 19 มกราคม 2569)
- "เมืองชากังราวในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ ฉบับพันจันทนุมาศ เจิม และฉบับพระราชหัตถเลขา." อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร กรมศิลปากร

คำสำคัญ : ศึกชากังราวตอนที่3 มหาธรรมราชา ขุนหลวงพะงั่ว พญาคำแหง ประวัติศาสตร์
ที่มา : https://www.facebook.com/photo/?fbid=2008291017126089&set=a.792004665421403
รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์
วันที่ : 2026-08-13
https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2548&code_db=610001&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology